

Nr 607.

Av herr **Lindberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 109, angående organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning m. m.*

Försvaret är landets största företag under enhetlig ledning. Man begär av detsamma att det skall giva landet ett effektivt skydd mot främmande aggression. De medel försvaret arbetar med gripa numera över alla områden av mänsklig aktivitet från den mest förfinade teknik, över resurser av grövsta slag och till människans subtilaste reaktioner av psykisk art. De krav som ställas överstiga inom många områden de allra högsta krav som uppställas på övriga samhällliga organ. Uppdrivande av effektiviteten hos försvaret är alltså ett synnerligen starkt önskemål men ett mycket svårt problem, som försvåras ytterligare av att försvarets egna målsmän icke tillhöra en gemensam skola utan representera uppfattningar, vilka många gånger gå starkt isär.

Man kan konstatera, att dessa försvarets problem — ehuru de tidigare kanske icke framstått i lika hjärt dager som för närvarande — varit välkända för rikets ledning. Flera försök att finna godtagbara lösningar av problemen ha också gjorts genom tiderna genom ett flertal försvarsutredningar, vilka likväl icke givit resultat, som varit vare sig tillfredsställande eller kunnat bli av bestående värde. Dessa försök att utifrån lösa försvarets problem ha, även om de misslyckats, givit den erfarenheten, att dessa problem måste angripas inifrån. Man måste tillskapa organ, som kunna analysera såväl medel som möjligheter och framför allt resultatet, och utbyta subjektiviteten mot objektivitet. Detta krav gäller icke blott den ekonomiska och effektivitetssidan. Nationen måste veta med sig, att försvaret icke blott lämnar bästa skydd för dess existens, utan även att dess ungdom, som aktivt deltagar i försvaret, icke genom bristfälliga tekniska hjälpmedel, dålig utbildning eller felaktiga stridsmetoder offras till ingen nytta.

Utomlands ha dessa problem angripits på vetenskaplig väg, och det är numera välkänt icke blott att utomordentliga resultat uppnåtts genom forskning och försök, utan även att forskningen tillmättes allt större värde även inom sådana områden som tidigare betraktades som otillgängliga härför, nämligen de operativa. Även i Sverige har den militära forskningen och utvecklingen tillgodosetts bland annat genom tillskapandet av försvarets forskningsanstalt och försvarets robotvapenbyrå, ehuru det kanske kan diskuteras huruvida medeltilldelningen till dessa med flera organ hittills varit tillräcklig.

Tillgången till medel för den militära forskningen och utvecklingen är dock icke ett huvudproblem. De medel som erfordras skulle mycket väl kunna tillskjutas från olika poster inom försvarsbudgeten. För den svenska militära forsk-

ningen och utvecklingen ha uppstått avsevärt mycket större problem i form av personalsvårigheter, såväl då det gäller avvägning av lönerna som beträffande anställningsformer och anställningsmöjligheter.

De ökade kraven på militär forskning och utveckling samt de allt större krav, som ställas av den tekniskt alltmera komplicerade materielen och stridstekniken, ha medfört ansvällning av försvarets tjänstemannakår. Detta har säkerligen varit ofrånkomligt, men det är givetvis svårt, för att icke säga ogörligt, för statsmakterna, som på grund av problemställningarnas alltmera invecklade struktur ha ytterst svårt att bedöma kraven, att känna sig övertygade om att anställningen av alla dessa tjänstemän varit befogad och att lönedelen äro rätt använda. Det erforderliga utnyttjandet av akademiskt utbildad personal och i många fall högkvalificerade specialister inom tjänstemannakårerna har även medfört speciella löneproblem. Otvivelaktigt påverka dessa specialister, som äro nödvändiga och som måste vara väl betalda för att kunna kvarhållas i sina befattningar, löneläget för mera normala tjänster inom försvaret, så att dessa bli onödigt höga. På grund av dessa och andra förhållanden kan försvaret icke annat än i ringa grad utnyttja landets framstående akademiska och tekniska resurser till bedrivande av en forskning och utveckling som mycket snart skulle betala sig genom en avsevärt höjd effektivitet inom oförändrad kostnadsram för det samlade försvaret.

Lösningen av dessa problem skulle kunna tänkas ligga i tillskapandet inom försvarets ledning och inom dess kostnadsram av en organisation för forskning och utveckling så utformad att största möjliga effektivitet erhålles. Detta skulle bland annat innebära, att de här anställda icke behöfde inrangeras bland stats-tjänstemännen utan kunde anställas inom former som tillämpas inom näringslivet. Ett sådant centralorgan skulle företrädas av en styrelse, som tillsättes av Kungl. Maj:t och som utan att bli för stor representerar forskningen samt militära och allmänna intressen. Centralorganets arbetsuppgifter skulle komma att utnyttjas av för försvaret behöfliga organ för forskning och utveckling. Finansieringen av centralorganets verksamhet skulle ske från försvarsbudgeten genom tillskott från de tre försvarsgrenarna enligt normer som fastställas av Kungl. Maj:t efter styrelsens och de olika försvarsgrenschefernas hörande.

Detta centralorgan skulle alltså, samtidigt som det blir ett forum för utvecklingen, utgöra en permanent arbetande försvarsutredning men verkande inifrån och med sådana medel och möjligheter, att försvaret med mera objektivitet än tidigare kan tillpassas efter det växlande läget.

Det är givet att här upptagen fråga icke kan lösas vid årets riksdag, varför den bör underkastas utredning. Intill dess beslut föreligger bör likväl det mycket svåra personalläget, som inträtt för den militära forskningen och utvecklingen, hävas genom att förvaltningarna nu såsom tidigare få möjligheter att anställa personal å sakanslag för berört ändamål.

På grund av vad ovan framhållits tillåta vi oss hemställa,
att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om

utredning med ändamål att utreda frågan om ett centralt organ för utförande av forskning och utveckling inom försvaret samt att Kungl. Maj:t snarast förelägger riksdagen de förslag vartill utredningen kan föranleda,

samt att, intill dess ett sådant organ kommer till stånd, för att icke hämma forskning och utveckling inom försvaret, tills vidare förvaltningscheferna medges rättighet att liksom hittills å sakanslag anställa erforderlig personal.

Stockholm den 23 mars 1954.

Carl Lindberg.

James I. Dickson.

Walter Sundström.
